

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
NAMANGAN MUHANDISLIK-QURILISH INSTITUTI

NamMQI
O'quv-uslubiy boshqarma
№ 249
«30» 08 2024 y.

«TASDIQLAYMAN»
Namangap muhandislik-
qurilish instituti rektori
SH.T. Ergashev
2024 yil « »

GLOBAL BIZNES MUHITI
FANING O'QUV DASTURI

Bilim sohalari: 400 000 - Biznes, boshqaruv va xuquq
Ta'lim sohalari: 410 000 - Biznes va boshqaruv
Mutaxassisliklar: 70410804-Korporativ boshqaruv

Fan/modul kodi	O'quv yili	Semestr	ECTS - Kreditlar	
GBM2205	2024-2025	2	5	
Fan/modul turi	Ta'lim tili		Haftadagi dars soatlari	
Tanlov	O'zbek		5	
Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)	
1. Global biznes muhiti	74 Ma'ruza-30 Amaliyot-44	76	150	
2.				

I. Fanning mazmuni

Global biznes muhiti fanini o'zlashtirishda quyidagi masalalarni o'rganish ko'zda tutilgan: jahon iqtisodiyotining rivojlanishi tarixi, demografiya, firma nazariyasi, jahon iqtisodiyotidagi korporativ sektorning roli, xalqaro savdo va xalqaro integratsiya, moliyaviy bozorlar va xalqaro iqtisodiy tizimni bekorlashirishda spekuliyat kapitalning roli, jamiyatning ijtimoiy tuzilishi, urbanizatsiya va rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlarda uning dinamikasi, iqtisodiy tsikllar va inqirozlar, iqlim o'zgarishi muammosi, oziq-ovkat muammolari, suv tanqisligi va suv inqirozlar, energiya xasizligi.

Ushbu fan shuningdek rasmiy va norasmiy institutlarning iqtisodiy hayotdagi roli, ijtimoiy kapital va iqtisodiy o'sishning madaniy omillarini o'rganishni o'z ichiga oladi. Mazkur fanni o'rganish talabalarning dunekarashini kengaytiribgina ko'lmay, balki jahon iqtisodiyotidagi ruy beratgan ob'ektiv jarayonlar, dinamik o'zgaruvchan o'zaro bog'liq tizimi haqida ilmiy asoslangan tushunchani shakllantiradi.

Fanni o'qitishdan maqsad talabalarga jahon iqtisodiyotining asosiy muammolari, jahon iqtisodiyotining tarixiy istiqbolda rivojlanishini belgilovchi asosiy omillar bilan tanishtirish, shuningdek, ochiq iqtisodiyot sharoitida iqtisodiy rivojlanish siyosatining omillari va asosiy nazariyalari, maqsadlari va usullari o'rtasidagi aloqalarni o'rnatishdan iborat.

Fan o'z ichiga quyidagi **vazifalarni** oladi:

- talabalarni jahon iqtisodiyotining asosiy muammolari, jahon iqtisodiyotining tarixiy istiqbolda rivojlanishini belgilovchi asosiy omillar bilan tanishtirish;

- ochiq iqtisodiyot sharoitida iqtisodiy rivojlanish siyosatining omillari va asosiy nazariyalari, maqsadlari va usullari o'rtasidagi aloqalarni o'rnatish;
- talabalarni zamonaviy iqtisodiyot muammolarini sifatli va miqdoriy tahlil qilishga tayyorlash;

- talabalarni davlatlarning savdo siyosatini shakllantirish va amalga oshirish asoslari bilan tanishtirish;

– talabalarda tarixiy va statistik materiallar bilan doimiy ishlashning ahamiyatini tushunishni o'z ichiga oladi.

II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

II.1. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-mavzu. Jahon iqtisodiyoti va uning rivojlanish tarixi

Xalqaro iqtisodiy munosabatlar (XIM), tao'qi iqtisodiy faoliyat (TIF) va tashqi iqtisodiy aloqalar (TIA) tushunchalari.

2-mavzu. Iqtisodiy ukladlar

Iqtisodiy ukladlar, ularning shakllari va turlari. Asosiy iqtisodiy maktablar.

3-mavzu. Xalqaro savdo va mamlakatlar va mintaqalar tarixida savdoni rivojlantirish qonuniyatlari

Bretton-Vud konferentsiyasi (1944g) va Xalqaro Savdo Tashkiloti loyihasi. GATTning bazaviy printsiplari va majburiyatlari. (1947-1979) yillardagi shartnoma asosidagi kelishuvlar.Urugvay raundi (1986-1993yy.). Marrokash kelishuvlari.

4-mavzu. Butunjaxon savdo tashkiloti

Butunjaxon savdo tashkilotining (BST) yuzaga kelishi. BST ning huquqiy bazasi va o'ziga xos xususiyatlari. Savdo urushlari va ularning oqibatlari.

5-mavzu. Xalqaro iqtisodiy integratsiya

Xalqaro iqtisodiy integratsiyaning yuzaga kelishi, mazmuni va ko'rsatkichlari. Iqtisodiy integratsiya shakllari.

6-mavzu. Mintaqaviy integratsiya

Mintaqaviy integratsiya ko'rsatkichlari. Global iqtisodiyotda mintaqaviy integratsiya

7-mavzu. Evropa iqtisodiy integratsiyasi

Evropa iqtisodiy integratsiyasi yuzaga kelishi va bosqichlari. Evropa Ittifoqi mamlakatlarining umuxo'jalik konyukturasining o'ziga xos xususiyatlari.

8-mavzu. Evropa Ittifoqi mamlakatlarining qishloq xo'jaligi siyosati

Evropa Ittifoqi mamlakatlarining qishloq xo'jaligi siyosati. Evropa Ittifoqi mamlakatlarining valyuta-moliya sohasidagi integratsiyasi.

9-mavzu. SHimoliy Amerika va OTM integratsiya jarayonlari

SHimoliy Amerika erkin savdo zonasi (NAFTA). Osiy Tinch Okeani mintaqasida erkin savdo zonasini tashkil etilishi va ATES forumi. Osiy Tinch

Okeani mintaqasi mamlakatlari va AQSH ishtirokidagi integratsion mega loyihalar.

10-mavzu. Rivojlanayotgan mamlakatlarda integratsiya jarayonlari
Rivojlanayotgan mamlakatlarda integratsion jaranlarning o'ziga xos xususiyatlari. Janubiy SHarqiy Osiyo (ASEAN) da integratsion jaranlar. Lotin Amerika mintaqasidagi integratsion jaranlar. Janubiy Amerika umumiy bozor (MERKOSUR). Tinch okeani alyanslari. Karib jamiyati (KARIKOM). And milliy jamiyati (AS).

11-mavzu. Markaziy Amerika integratsiya tizimi
Markaziy Amerika integratsiya tizimi (TSAIS). Lotin Amerikasi mintaqasida integratsion jaranlar. Janubiy Amerika milliy itifoqi (UNASUR). Amerika xalqi alyanslari (ALBA). Afrikada integratsion birlashmalar.

12-mavzu. Savdo-iqtisodiy munosabatlar va MDH makonida integratsiya hamkorligi
MDHda Savdo-iqtisodiy munosabatlar. MDH da integratsion jaranlar. Evrosiy o'zbekiston birlashmasi.

13-mavzu. Xalqaro kapital harakati va jahon kapital bozori. Xalqaro moliya
Xalqaro investitsiyalar nazariyalari. Mamlakatdan kapital olib chikib ketishning turlari va shakllari. To'g'ridan to'g'ri investitsiyalar. Portfelb investitsiyalar. Milliy iqtisodiyotga kapitalni importi va eksporti ta'siri. Investitsiya siyosati.

14-mavzu. Investitsiya iqlimi va uni baholash.
Investitsiya iqlimi va uni baholash. Jahon kapital bozori tushunchasi va strukturasi. Jahon valyuta bozori. Jahon kredit bozori. Xalqaro moliya. Jahon moliyasi strukturasi

15-mavzu. Trans milliy kompaniyalar (TMK) va xalqaro ishlab chiqarish
Xalqaro ishlab chiqarish tushunchasi. TMK roli. Jahon etakchi TMK lari geografiyasi. Etakchi TMKlarnin transmilliylashish darajasi.

III. Amaliy mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar
Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiiya etiladi:

1. Jahon iqtisodiyoti va uning rivojlanish tarixi
2. Iqtisodiy ukladlar
3. Xalqaro savdo va mamlakatlar va mintaqalar tarixida savdoni rivojlantirish qonuniyatlari

<p>4. Butunjaxon savdo tashkiloti</p> <p>5. Xalqaro iqtisodiy integratsiya</p> <p>6. Mintaqaviy integratsiya</p> <p>7. Evropa iqtisodiy integratsiyasi</p> <p>8. Evropa Ittifoqi mamlakatlarining qishloq xo'jaligi siyosati</p> <p>9. SHimoliy Amerika va OTM integratsiya jarayonlari</p> <p>10. Rivojlanayotgan mamlakatlarda integratsiya jarayonlari</p> <p>11. Markaziy Amerika integratsiya tizimi</p> <p>12. Savdo-iqtisodiy munosabatlar va MDH makonida integratsiya hamkorligi</p> <p>13. Xalqaro kapital harakati va jahon kapital bozori. Xalqaro moliya</p> <p>14. Investitsiya iqlimi va uni baholash.</p> <p>15. Trans milliy kompaniyalar (TMK) va xalqaro ishlab chiqarish</p> <p>16. TMK larga investitsiyalarni jalb qilish motivlari va nazariyalari.</p> <p>17. Iqtisodiy tsikllar</p> <p>18. Iqtisodiy inqirozlar</p> <p>19. Ijtimoiy kapital va iqtisodiy o'sishning madaniy va diniy omillari.</p> <p>20. Jamiyatning ijtimoiy tuzilishi, urbanizatsiya</p> <p>21. Xalqaro Iqtisodiy Tashkilotlar</p> <p>22. Global iqtisodiy muammolar</p> <p>Amaliy mashg'ulotlar multimedia qurilmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir professor-o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi zarur. Mashg'ulotlar faol va interfaol usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.</p> <p>IV. Mustaqil ta'lim va topshiriqlar</p> <p>Mustaqil ta'lim uchun tavsiiya etiladigan topshiriqlar:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Halqaro biznesning rivojlanish davrlari bo'yicha tahlil qilish2. TMKlar boshqaruv tuzilishi yaratish va tahlil etish3. Qo'shma korxonalarni tashkil etish tartibini QK misolida o'rganish .4. Xalqaro biznesda inson resurslarini boshqarish masalalari keys stadi tuzish5. Xalqaro jamoani boshqarish xususiyatlari mavzusida tezis yozish6. Xalqaro biznesda etika mavzusi buyicha referat tayyorlash	<p>3.</p> <p>V. Ta'lim natijalari/ Kasbiy kompetensiyalari</p> <p>Magistr bilishi kerak:</p> <p>Fanni o'zlashtirish jarayonida talaba:</p> <ul style="list-style-type: none">• global biznes muhiti bilan bog'liq tushunchalar, nazariyalarni bilishi va tushunishini namoyish etish;• global biznes muhiti bilan bog'liq iqtisodiy terminologiyalardan foydalanish;• jahon iqtisodiyotining global muammolari anglash;
---	--

<ul style="list-style-type: none"> • tashqi iqtisodiy faoliyatni amalga oshirishning o'ziga xos xususiyatlarini bilish; • xalqaro kapital harakati va jahon kapital bozorini boshqarish. <p>ko'nikmalarga ega bo'ladi: Tahlil jihatidan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Talabalar quyidagi imkoniyatlarga ega bo'lishlari kerak: • rivojlanayotgan mamlakatlarda integratsiya jarayonlarini tahlil qilish; • global biznes muhiti bilan bog'liq moliyaviy koeffitsientlarni aniqlash, o'zgartirish va tahlil qilish, tartibga solish va sharhlash; • xalqaro korporatsiyalarning moliyasini tashkil etishni tahlil qilish; • iqtisodiy vaziyatlarni tahlil qilish, aloqalarni aniqlash va rivojlantirish; • iqtisodiy jarayonlarni tahlil qilish usullarini bilgan holda samarali qo'llash. <p>Baholay olish jihatidan: Talabalar quyidagi imkoniyatlarga ega bo'lishlari kerak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • iqtisodiy ma'lumotlar va ko'rsatkichlarni baholash; • iqtisodiy tahlil va asosiy bo'lmagan ko'rsatkichlarni farqlash; • boshqaruv qarorlari va uning natijalarini baholay oladi. 	<p>VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> • real vaziyatga asoslangan amaliy ishlarni bajarish; • esse, tezis va maqolalar yozish; • vaziyatli topshiriqlarni (keys-stadl) echish; • muhokamalarda ishtirok etish; • mustaqil ishlarni bajarish; • taqdimot tayyorlash; • turli darajadagi testlarni echish; • muammoni hal qilish.
<p>4.</p>	<p>VII. Kreditlarni olish uchun talablar: Kreditni olish uchun talaba oraliq nazorat shaklida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni muvaffaqiyatli topshirish lozim.</p>
<p>5.</p>	<p>Asosiy adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. M.P. Boltabayev, M.S. Qosimova, B.K. G'oyibnazarov, Sh.J. Ergashxodjayeva, A.N. Samadov, SH.I. Otajonov Kichik biznes va tadbirkorlik. «Noshir» Toshkent — 2011 2. B.Yu. Xodiev, M.S. Qosimova, Q.A.N. Samadov Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik. Toshkent-2010 <p>Qo'shimcha adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. D.S. Qosimova_Kichik biznes va_xususiy_tadbirkorlik_Darslik Toshkent 2020. 4. A.Mutalov, D.M. Mutalova Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni soliqqa tortish Toshkent 2012
<p>6.</p>	

	<p>Axborot manbaalari</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. www.gov.uz – O'zbekiston Respublikasi xukumat portali. 1. www.lex.uz – O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi.
<p>7.</p>	<p>Fanning o'quv dasturi mutaxassislikning o'quv rejasiga majburiy fan sifatida kiritilgan va institut Kengashining 2024-yil «__» «__» - sonli qarori bilan tasdiqlangan.</p>
<p>8.</p>	<p>Fan(modul) uchun ma'sul: B.B.Mullabayev-«Bux.galteriya hisobi va audit» kafedrası dotsenti, i.f.f.d.</p>
<p>9.</p>	<p>Taqrizchilar: I.Q.Sirojiddinov - Iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor R.O. Ismatov - Iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor</p>